

**«Книга Протоколов в Свято-Николаевском монастыре...»
як історичне джерело**

ЮРІЙ ДАНИЛЕЦЬ
Ужгородський національний університет
Історичний факультет
Ужгород

Abstract: This article provides a brief analysis of the monastery in the village Iza Khust on. Put to scientific use «*Book of protocols ...*», which reveals the important events from the history of the Orthodox Church in Subcarpathian Rus in the 1920 document shows the role of monasticism and its place in the life of the Orthodox population.

Keywords: monastery, monk, bishop, protocol, novice.

Православна церква на Закарпатті займає помітне місце в житті суспільства. Згідно офіційної статистики, станом на 1 січня 2016 р. в області налічувалося 737 православних громад кількох напрямків (УПЦ – 662, УПЦ КП – 56, УАПЦ – 15, інші – 4). Католицькі релігійні організації загалом мають 558 громад (МГКЦ – 457, РКЦ – 101). Третьою, найбільш чисельною церковною структурою є Закарпатська реформатська церква з 117 парафіями¹. В області діє більше 60 офіційно зареєстрованих чернечих громад різних християнських церков².

Чернецтво традиційно мало значний вплив на розвиток церкви Закарпаття. При монастирях створювалися перші школи, переписувалися книги, готувалися священицькі кадри. З відродженням православної церкви в на початку ХХ ст. перший чоловічий монастир було створено в с. Іза – центрі православного руху на Мараморщині³. У зв'язку з тим, що засновники обителі здобули відповідну освіту в чернечій школі Яблочинського монастиря на Холмщині та на Афоні, монастиря Святого Миколая став взірцевим на всій території краю. Було розроблено внутрішній статут, започатковано ведення книги протоколів та монахологія, реєструвалася вхідна та вихідна кореспонденція.

¹ Звіт про мережу церков і релігійних організацій в Україні станом на 1 січня 2016 року. Ін. http://data.gov.ua/sites/default/files/dodatok1_mcu_nakaz184-31032016.xls [останній візит 14 липня 2016 р.]

² Там само.

³ Про відродження православного руху на поч. ХХ ст. дет. див.: ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Зародження та поширення православного руху в Північно-Східній Угорщині на початку ХХ століття. Ін. *Наукові записки Ужгородського університету. Серія: Історично-релігійні студії*, Випуск 1. Ужгород, 2012, с. 34-52; ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Переслідування русинів за віру в Австро-Угорщині напередодні Першої світової війни (до 100-річчя другого Мараморош-Сиготського процесу 1913-1914 рр.). Ін. *Русин*, 2013, № 4, с. 16-31.

До історії монастиря в с. Іза зверталися ієромонах Сергій (Цьока)⁴, автор цих рядків⁵, ігумен Гавриїл (Кризина)⁶, краєзнавець Василь Пагиря⁷. Однак, узагальнююча праця так і не вийшла у світ.

Офіційна дата відліку історії чоловічого монастиря в с. Іза відноситься до 1921 р., коли делегат Священного Синоду Сербської православної церкви єпископ Нішський Досифей (Васич) затвердив на посаді настоятеля ігумена Олексія (Кабалюка) та освятив перший монастирських храм на честь Святого Миколая⁸. Однак, ще з 1919 р. при сільському храмі вже проживало кілька ченців на чолі з ієромонахом Амфілохієм (Кемінь). На 1925 р. кількість братії зросла до 12 чоловік. Більшість ченців обслуговували сільські приходи⁹.

10 серпня 1925 р. на загальних зборах ухвалили рішення перенести монастир в урочище Карпутлаш. Через відмову архімандрита Олексія від посади настоятеля, на його місце обрали архімандрита Матфея (Вакарова)¹⁰. Братія приступила до будівництва культових та господарських корпусів. 30 листопада 1925 р. було закінчено зведення першого братського корпусу. У день Святителя і Чудотворця Миколая, 19 грудня 1925 р. архімандрит Олексій, разом з ієромонахи, освятили престол новоспорудженого Успенського храму. 31 серпня 1925 р. на зборах братії було прийнято і схвалено монастирський Статут. У 1927 р. розпочалося будівництво другого житлового корпусу, а при ньому й зимової церкви на честь Івана Предтечі¹¹. У 1933–1934 рр. за ініціативи єпископа Дамаскіна (Грданічки) при монастирі проходили пастирські курси для духовенства сербської юрисдикції¹². 27 вересня 1936 р. в день свята Хреста Господнього в монастирі відбулося освячення храму в честь Успіння Божої Матері¹³.

Монастир в с. Іза став центром паломництва, що змусило настоятеля Матфея побудувати в 1945–1946 рр. цегляну каплицю. У каплиці розташували ікона Божої Матері «Акафисна», яка була привезена з Антіохії. У 1950 р в день Св. Великомученика Димитрія Солунського для монастиря був куплений за 20 тис. крб. великий 3-х тонний дзвін¹⁴. Станом на 1947 р. братія Ізького монастиря складалася з 39 осіб¹⁵. На середину 1950 рр. ченці в обителі були в

⁴ (ЦЬОКА), СЕРГИЙ, ИЕРОМОНАХ: Православие и иноческая жизнь в Закарпатье в первой половине XX столетия. Липча, 2013, с. 315-325.

⁵ ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Православні монастирі Хустського району (XX століття) / Передмова проф. Д. Данилюка. Ужгород: Гражда, 2004, с. 32-46.

⁶ (КРИЗИНА), ГАВРИІЛ, АРХІМАНДРИТ: Твердиня православ'я Закарпаття. Київ, 2004. 52 с.

⁷ ПАГИРЯ, В.: Монастирі Закарпаття (1360–1939). Мукачево, 1994, с. 52-54.

⁸ ПАШКОВИЧ, С.: Подкарпатська Русь. Ін. *Русский голос*. Львів, 1925, 25 марта, с. 3.

⁹ О православном монастыре в Карпатской Руси. Ін. *Церковная правда*, 1925, февраль, с. 14.

¹⁰ В Свято-Николаевском Православном русском монастыре при с. Иза. Ін. *Православный Русский Календарь на 1930 г.* [Б.м.в.], 1929, с. 15.

¹¹ (ЦЬОКА), СЕРГИЙ, ИЕРОМОНАХ: Православие и иноческая жизнь в Закарпатье... с. 324.

¹² Курсы для духовенства Мукачевско-Пряшевской епархии. Ін. *Русская Земля*, 1933, 12 августа, с. 4.

¹³ ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Православні монастирі Хустського району (XX століття)... с. 36.

¹⁴ (ЦЬОКА), СЕРГИЙ, ИЕРОМОНАХ: Православие и иноческая жизнь в Закарпатье... с. 325.

¹⁵ Державний архів Закарпатської області (далі - ДАЗО), Фонд Р-1490. Уповноваженого Ради по справам релігійних культів при Закарпатському облвиконкомі у місті Ужгород, Опис 4д, Справа 2.

наявності наступні споруди: 1) церква із цегли – 8 на 21 м = 168 м²; 2) корпус із цегли на 12 кімнат, добудований до церкви – 18 на 10 м = 180 м²; 3) корпус із цегли на 6 кімнат, кухні, трапезної, столової і зимової церкви – 24 на 10 м = 140 м²; 4) корпус із цегли на 4 кімнати, з прибудовами – 12 на 6 м = 72 м²; 5) хлів, возарня, сінник – 7 на 6 м = 42 м²; 6) будинок із дерева на 2 кімнати, кухні та комори – 6 на 9 м = 63 м²; 7) каплиця із цегли для богослужіння під час великих свят – 5 на 7 м = 35 м²¹⁶.

У 1953 році помер о. Матфей (Вакаров), його поховано на монастирському кладовищі¹⁷. Третім настоятелем обрали Антонія (Волощука), який обслуговував приход в с. Горінчево¹⁸. У 1955 р. ігумен Антоній відмовився від посади настоятеля і його було призначено настоятелем приходу в с. Нижнє Селище. Четвертим настоятелем було обрано архімандрита Арсенія (Зейкана), що був духівником жіночого монастиря в Липчі¹⁹. Наприкінці 1958 р. братія обрала п'ятим настоятелем ігумена Димітрія (Кеміня)²⁰.

Радянська влада обклала монастир грошовими та натуральними податками. У 1949 р. було сплачено грошових податків на суму 7 764 крб., в 1950 р. – 6 587 крб.²¹, в 1953 р. – 15 586 крб., в 1954 р. – 25 270 крб.²². У 1954 р. було здано державі 600 кг зерна, 119 кг м'яса, 1213 літрів молока, в 1955 р. – 330 кг зерна, 146 кг м'яса, 619 літрів молока²³.

У другій половині 1950-х рр. в СРСР розпочався наступ на церкву. 16 жовтня 1958 р. Рада Міністрів СРСР прийняла постанову за №1159 «Про монастирі в СРСР». У постанові виділялися наступні параграфи: 1) доручити Радам Міністрів союзних республік встановити для монастирів земельні угіддя, маючи на увазі скоротити розмір землі, що знаходиться в їх користуванні; 2) заборонити монастирям використання найманої праці в кустарних майстернях і для обробки землі; 3) встановити, що націоналізованими і муніципалізованими будинками, які знаходяться на території монастирів (крім церков), монастирі повинні користуватися на основі орендних договорів укладених з виконкомами районних та міських Рад народних депутатів; 4) доручити Радам Міністрів союзних республік, раді у справах Руської православної церкви при Раді Міністрів СРСР тов. Карпову і Раді у справах релігійних культів при Раді Міністрів СРСР тов. Пузину в 6 місячний строк вивчити питання про можливість скорочення кількості монастирів і скитів і внести до Ради Міністрів СРСР узгоджені пропозиції з цього питання; 5) Визнати пункти 1, 2 і 6

Доповідна записка, звіти про становище православної церкви на Закарпатті, відомості про православні церкви і монастирі за 1947 рік, Аркуш 16.

¹⁶ ДАЗО, Ф. Р-1490, Оп. 4д, Спр. 24. *Документи про діяльність Свято-Миколаївського чоловічого монастиря в с. Іза Хустського району (звіти, списки) за 1950-1958 рр.*, Арк. 3.

¹⁷ Там само, Арк. 39.

¹⁸ ДАЗО, Ф. Р-1490, Оп. 4д, Спр. 173. *Особові справи священиків на букви: В, Г.*, Арк. 19.

¹⁹ Вечная память почившим [Стефан (Зейкан), схиархимандрит, Мукачевская епархия]. *Ін. Журнал Московской Патриархии*, 1972, № 4, с. 29-30.

²⁰ ДАЗО, Ф. Р-1490, Оп. 4д, Спр. 24, Арк. 67.

²¹ Там само, Арк. 2.

²² Там само, Арк. 32.

²³ Там само, Арк. 32.

постанови Ради Міністрів СРСР від 29 травня 1946 р. за №1130-463 втратили силу²⁴. Наступна постанова № 1160 рекомендувала встановити підвищені ставки податку із земельних ділянок монастирів. До монастирів заборонялося приймати осіб, яким не виповнилося 30 років²⁵. 1 листопада 1958 р. Рада Міністрів УРСР продублювала вищезазначену постанову. Цього ж дня Рада Міністрів СРСР приймає постанову «Про оподаткування податками доходів підприємств єпархіальних управлінь, а також доходів монастирів»²⁶.

17 листопада 1958 р. відповідне рішення прийняв виконком Закарпатської обласної ради, його продублювали районні ради. Так Хустський райвиконком 13 грудня 1958 р. постановив обмежити землекористування монастирів та скитів, зайві землі передати колгоспам району. Миколаївському чоловічому монастирю в с. Іза-Карпутлаш із площі 22, 26 га землі залишили тільки 1 га²⁷. В окремому пункті постанови йшлося про підготовку до ліквідації деяких монастирів і скитів. 30 січня 1959 р. виконком Хустський районної Ради депутатів трудящих прийняв рішення «Про необхідність скорочення монастирів та скитів на території Хустського району». «Миколаївський чоловічий монастир с. Нанково-Іза та Троїцький чоловічий скит м. Хуст присілок Городилово, в якому за останній період маються випадки хуліганства та факти аморального розкладу. Монахів перевести в один із монастирів області за межі району. Приміщення передати колгоспам ім. Леніна та ім. Мічуріна»²⁸. Ченців перевели до Терембі, але той монастир було ліквідовано в 1961 р.²⁹. Згодом у приміщеннях Ізької обителі було створено обласний тубдиспансер.

На початку 1990 р. на місце де колись діяв Свято-Миколаївський чоловічий монастир почали повертатися монахи. У 1991 р. земельну ділянку було повернуто православній церкві. На свято Петра і Павла 1991 р. в каплиці була відслужена перша літургія, яку очолив архімандрит Спиридон (Форковець). На початках ченці проживали в невеличкому будиночку, де було

²⁴ ДАЗО, Ф. Р-1490, Оп. 4д, Спр. 135. *Документи про діяльність Свято-Миколаївського жіночого монастиря у м. Мукачево (1947-1988 рр.)* (інвентарні списки, історичні довідки, статuti, звіти, листування), Арк. 190.

²⁵ БАРАН, В. – ДАНИЛЕНКО, В.: Держава і церква в період лібералізації радянського суспільства. In: *Історія України*, 2001, березень, с. 4.

²⁶ ЛУКОВЕНКО, І.: Законодавче оформлення правового статусу релігії в УРСР в 20-х–60-х рр. XX ст. In: *Наука. Релігія. Суспільство*, 2005, № 3, с. 184.

²⁷ ДАЗО, Ф. Р-135, Хустський Райвиконком, Оп. 1, Спр. 295. *Матеріали про роботу комісії з релігійних культів*, Арк. 189.

²⁸ ДАЗО, Ф. Р-544, Уповноваженого Ради по справам російської православної церкви при Раді Міністрів СРСР по Закарпатській області, Оп. 3, Спр. 22. *Переписка с Советом по делам русской православной церкви при Совете Министров СССР, Уполномоченного Совета по делам русской православной церкви по УССР о деятельности монастырей. Решения местных органов о православных монастырях на Закарпатье за 1959 г.*, Арк. 7.

²⁹ ДАЗО, Ф. Р-1490, Оп. 4д, Спр. 45. *Документи про діяльність Преображенського чоловічого монастиря в с. Терембі (списки, звіти, листування, тощо) за 1950-1961 рр.*, Арк. 93; ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Православні монастирі в Терембі та Чумальові: соціально-економічний та конфесійний аспект. In: *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*, Випуск 16 / Міністерство освіти і науки України; Ужгородський національний університет; Редкол.: М. Вегеш, С. Віднянський, Д. Данилюк та ін. Ужгород: Вид-во УжНУ "Говерла", 2006, с. 49.

два архімандрити, три ієродиякони, шість ієромонахів та чотирнадцять послушників. Для проведення богослужінь ченці обладнали дві кімнати. У 1992 р. настоятелем Свято-Миколаївського монастиря було призначено архімандрита Стратоніка (Легач)³⁰. Він став шостим керівником монастиря з часу його заснування. У жовтні 1992 р. було збудовано дерев'яну дзвіницю на честь Різдва Богородиці. В 1995–1998 р. велось будівництво храму Святого Миколая. Ченці полагодили господарські споруди, склади, дрібні підсобні приміщення, закупили богослужебну літературу, одяг ікони, меблі, сільськогосподарську техніку. За монастирем було закріплено у володіння 12 га землі³¹. У 1999 р. на монастирському кладовищі відбулося підняття мощей архімандрита Олексія (Кабалюка)³². 21 жовтня 2001 р. Предстоятель УПЦ митрополит Володимир (Сабодан) очолив Божественну Літургію, під час якої Олексія (Кабалюка) було канонізовано та зараховано до сонму місцевшанованих святих з іменем Олексія Карпатурського сповідника³³. У 2001–2006 рр. настоятелем монастиря був архімандрит Вассіан (Поп)³⁴. З 2006 р. монастирську братію очолює архімандрит Адріан (Малета), восьмий настоятель обителі.

В архіві Мукачівської православної єпархії нами виявлено документи, що розкривають місіонерське та соціально-економічне життя монастиря з 1927 р. по 1959 р. Частина документів зберігається в Архіві Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району. Серед них «Книга Протоколів в Свято-Николаевском монастыре с 1921 года» та «Список и точное описание братии, живущих и живших в монастыре Святителя о. Николая, что при с. Иза, округа Хустского, в Карпатской Руси». Радянський період історії монастиря можна відтворити на основі архівної справи, що зберігається в Державному архіві Закарпатської області³⁵. Документи новітнього часу зосереджені в Архіві Хустської православної єпархії³⁶.

У даній публікації ми вводимо до наукового обігу важливе джерело – «Книга Протоколів в Свято-Николаевском монастыре с 1921 года». Документ охоплює період з 1921 р. по 1927 р. та складається з 16 протоколів. Останній протокол присвячений історії жіночого скиту в с. Горбки Виноградівського району та безпосередньо не стосується монастиря в с. Іза. У книзі ігумена Гавриїла (Кризини) «Православная церковь на Закарпатье (век XX)»

³⁰ ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Православні монастирі Хустського району (XX століття)... с. 113.

³¹ Там само, с. 43.

³² ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Обраний Божим Провидінням. Життєпис преподобного Олексія Карпатурського сповідника. Чернівці: Місто, 2013, с. 131; DANILEȚ, I.: Viața Sfântului Alexie Carpatinul / Traducere de Diana Guțu. București: Editura Areopag, 2015, s. 78.

³³ Хроніка церковних подій. Ін. *Православна газета*, 2001, жовтень-листопад, с. 2.

³⁴ ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Від нас пішов архімандрит Вассіан (Поп). Ін. *Карпатська Україна. Красне Поле*, 2006, 2 вересня, с. 2.

³⁵ ДАЗО, Ф. Р-1490, Оп. 4д, Спр. 24, На 72 арк.

³⁶ Хустська православна єпархія. Документи діяльності Свято-Миколаївського чоловічого монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району.

опубліковано 3 із 15 протоколів (1, 6, 8) ³⁷, через що, не бачимо доцільності дублювати їх у статті. Зміст протоколів свідчить, що монастир займав чи не провідне місце в церковному житті Підкарпатської Русі. Крім, власне, монастирських справ, частина з документів мають загально-єпархіальне значення (№1, 2, 4, 5).

Тексти подаємо відповідно до сучасних правил. До документів складено заголовки, в яких вказано дату і місце написання У процесі археографічного опрацювання в текст вводилися квадратні дужки [], в яких подані розшифровані слова, частини слів, пропуски. Маловідомі прізвища чи події пояснено у підрядкових примітках.

ДОКУМЕНТИ

№1. Протокол зборів православного духовенства Карпаторуської православної церкви.

*23 лютого 1922 р.
с. Іза*

Протокол № 2

собрания духовенства состоявшегося 23 февраля 1922 г.

Собрание открывает о. иг[умен] Алексей беседой, в которой выражает сожаление, что не все священ[ники] собрались. Говорит о исповеди а именно, как надо, в виду громадного количества верных, исповедовать общей исповедью или отдельной и предполагает служить в пост в храме Литургию Иоанна Златоуста во вторник и четверг.

О. Илечко³⁸ обращает внимание, что общая исповедь может повлиять скверно на нравственность народа, может породить сектантство, с которым тяжело бороться чем с унией. В виду того, предполагает лично во всякий день, кроме среды и пятницы, служить Литургию Златоуста, что можно было с 1 седмицы начать исповедовать громадное количество (8000) народа припадающих на его приход.

Прецедент он знает из практики Ново-Девического монастыря в Москве. Общая исповедь может научить новых грехов о которых исповедник не слышал.

Относительно первой и страстной седмицы решено придерживаться устава.

В другие седмицы ради великой нужды, решено служить лит. Златоуста кроме среды и пятн[ица].

³⁷ (КРИЗИНА), ГАВРИИЛ, игумен: Православная церковь на Закарпатье (век XX). К., 1999, с. 127-136.

³⁸ Илечко Иван, священник (1883-1958). Народ. в с. Костяшин (нині Люблінське воєводство, Польща). Закінчив Віфанську духовну семінарію. Воював у Першій світовій війні. З 1920 р. на Підкарпатській Русі. Священник в сс. Великі Лучки, Нижній Коропець, Старе Давидковво, Волове, Свалява, Руське Поле, Лалово, м. Мукачево. Заарештований у 1948 р. та засуджений на 25 років таборів. Звільнений у 1954 р. Реабілітований в 1991 р. Помер 1 травня 1958 р. Дет. див.: ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: З історії репресій проти православного духовенства на Закарпатті: протоієрей Іоанн Ілечко (1883-1958). In: *Pravoslavny teologický sborník. Prešov*, 2015, XLI (26), с. 142-154.

При исповеди соблюдать известный порядок. Относительно богослужений решено, чтобы и то совершалось в пост по возможности полностью.

Общие распоряжения относительно того, чтобы достичь однообразия в совершении торжеств.

Подписи: Свящ[енник] Иоанн Илечко, Игумен Алексей Кабалюк, Иеромонахи: Амфилохий, Досифей, Матфей Вакаров, Боголеп, Свящ[енник] Лука Ольховий, Георгий Плиско.

Джерело: Архів Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району. Книга протоколов в Свято-Николаевском монастыри с 1921 года. Арк. 4-5. Оригінал.

**№2. Протокол зборів православного духовенства та мирян
Карпаторуської православної церкви.**

3 липня 1922 р.
с. Іза

Протокол № 3

собрания духовенства и отчасти мирян в Изе дня 3 июля 1922 г. в 6 ч.
вечера.

Предс[едатель] о. Мих[аил] Мейгеш³⁹, Секр[етарь] Дм[итрий] Симулик.

После выбора всего, председатель на 1 пункт программы позволил слово о. И[оанну] Илечко, свящ[еннику] с. В. Лучки, который указал на статут, который он имеет по таким планам, как предполагает оратор, что в центр[альное] братство может поступить только подрекомендованный сельским братством. Статут же должен быть один для всех сельск[их] филий, члены же советуют принимать по их честности и способности.

О. Дм[итрий] Беляков⁴⁰ соглашается с мыслью 1 пункта, но он понимает статуты американские настолько, чтобы не только для прав[ославных] целей, но и на разные фонды.

Ив[ан] Мондич советует составить статут, а священники созваны для распространения дела в Карп[атской] Руси. 1 точка программы.

³⁹ Мейгеш Михайло, священник (1857-1933). Народ. в с. Чорний Ардов (нині Чорнотисово) Виноградівського району Закарпат. обл. У 1923 р. перейшов у православ'я. Священник в сс. Улич-Криве, Старе Давидково та м. Ужгород. Помер 7 червня 1933 р. в Мукачеві.

⁴⁰ Беляков Дмитро, священник (1895-1967). Народ. в с. Руське на Мукачівщині. У дитинстві емігрував з батьками до США. Закінчив духовну семінарію у м. Танафлай (Нью-Джерсі). Священник в с. Горонда, Дубрівка, Лисичово, Кричово, Свалява, Керецьки, Стеблівка. Працював вихователем в Бітольській семінарії та місіонером серед русинів у Бачці. В 1945 р. адміністратор Мукачівської єпархії. У 1955-1956 рр. – секретар Єпархіального управління. Помер 25 серпня 1967 р. Дет. див.: ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Протоієрей Димитрій Беляков. In. *Сповідники та Подвижники Православної Церкви на Закарпатті в ХХ ст.* / Авт. кол.: Ю. Данилець – голова авт. кол., архієпископ Феодор (Мамасуєв), архієпископ Антоній (Паканич), прот. О. Монич, А. Світлинець, Д. Анашкін, С. Канайло, В. Міщанин, ієромонах Пімен (Мацола), прот. В. Юрина. Ужгород, 2011, с. 320-325; ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Протоієрей Димитрій Беляков (1895-1967 рр.). In. *Православний літопис*, 2009, № 5, с. 32-34.

Резолюція: одобряється ідея братства, з передачею розробки уставу д-ру Мих[айлу] Миколаєвському в Хусті, коли готовий буде устав тоді загальним зібранням одобриться.

(3-й пункт прогн.). Дмитр[ий] Симулік зробив доповідь з останн[ього] зібрання в Буштині, на протилежний якого попросив слово о. И[оанн] Илечко, указав, що минулий рік у нас було зібрання загальне з єпископом.

Єпископ не знімає з себе служити попеченню стадом своїм по правилах Карфагенського собору і ми не смеем ослушуватися єпископа, бо він нами старається, як подобає старатися архієпископом.

Ив[ан] Мондич висловив, що вибір єпископа нового без благословення єп[ископа] Досифея⁴¹ був би розбоям проти влади духовної.

Совещание в Ізі, на 3 точку прогн[амми] нічого загального не має з зібранням в Буштині.

На 4 п[ункт] програми було послання Єп[ископа] Досифея прочтено і делегация совещание задерживается.

б) О календаре, записи метричні записуються по старому і нов[ому] календарі.

7 – ая точка, з приїздом єпископа, наміряється вичерпати.

8) С початку шкільного року священники зобов'язуються вчитися Закону Божію.

С 9 п[ункт] прогн[амми] совещание признає підтримку «Правосл[авного] Вестника»⁴², через передплату.

11 і 12 точка програми залишена.

Джерело: Архів Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району. Книга протоколів в Свято-Николаевском монастирі з 1921 року. Арк. 6-7. Оригінал.

⁴¹ Досифей (Васич), митрополит (1877-1945). Народ. у м. Белград. Закінчив гімназію та духовну семінарію в Белграді (1900), Київську духовну академію (1904). Магістр богослов'я. Випускник філософського факультету в Берліні, Лейпцигу (1906), Сорбоні (1910), Женеві (1913). У 1913 р. обраний єпископом Нішським. У 1915-1918 рр. був інтернований. У 1918 р. – голова Архієрейського Собору СПЦ, єпископ Нішський. Делегат СПЦ на Закарпатті (1921-1926). Митрополит Загребський (1931-1939). Керував Белградсько-Карловацькою архієпископією (1938). У 1939 р. заарештований хорватськими фашистами-устишами. Помер після тортур у м. Белград 13 січня 1945 р. Канонізований СПЦ у 2000 р. Дет. див.: *Преосвященный Досифей в Карпатской Руси* // Русский Православный вестник. 1921. 9 сентября. С. 3; САВА, ЕПИСКОП ШУМАДИЈСКИ: Српски јерарси. Белград, 1996, с. 175-176; БУРЕГА, В. – ИГНАТИЈ (ШЕСТАКОВ), ИЕРОДИАКОН: Досифей (Васич), исповедник, митрополит Загребский. In. *Православная энциклопедия*. М., 2007, Том 26, с. 51-52.

⁴² Мова йде про газету «Русский православный вѣстникъ» (1921-1922 рр.). Дет. див.: ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: «Русский православный вѣстникъ» (1921-1922) як джерело з історії православної церкви на Підкарпатській Русі. In. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Філологія*, Випуск 15. Ужгород: Говерла, 2007, с. 128-131; ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Часопис «Русский православный вѣстникъ 1921-1922». In. *PRAVOSLÁVIE A SÚČASNOST'. Zborník príspevkov zo VII. Vedeckej konferencie študentov, absolventov a mladých vedeckých pracovníkov* (Prešov, 31. marec 2015). Prešov, 2015, с. 44-59.

№3. Протокол зборів братії Свято-Миколаївського чоловічого монастиря в с. Іза Хустського району.

12 вересня 1922 р.
с. Іза

Протокол № 4

Засідання братиї Св[ято] Николаевського монастиря 12 сентября 1922 года.

Присутствовали: О[тцы] Игумен Алексей, Иером[нахи]: Амфилохий, Матфей, Михаил, Дмитрий, Иеродиакон: Пантелеимон, Евфимий, Ефрем.

Председатель о. Амфилохий. Секретарь о. Матфей.

Предмет заседания:

1) Возвращение о. Алексея с Афона.

2) Дальнейшей жизни монастырской.

Председатель открывает заседание и представляет слово о. игумену, просит его сказать о его путешествии на Афон и спрашивает его, желает ли он остаться дальше в монастыре с братией или нет?

1). О. игумен Алексей рассказывает из своей поездки на св[ятую] Гору Афон, говорит что он пал жертвой агитации и он не желает быть епископом, но его против воли его выбрали, о чем он сейчас рассказывает и он обещается быть осторожным дальше и не входить в сообщение с теми которые его подвели. Дальше он говорит, что не желал и теперь не желает монастырь оставить, но все таки желал бы, если на то согласна братия, где-нибудь отдельно в каком-нибудь селе отдохнуть, а особенно желал бы жить в Хусте, где жители Хуста желают новую церковь строить.

Братия на то согласилась, с примечанием, чтобы о. игумен живя в Хусте, знал, что он не в Хусте есть, а в монастыре, чтобы свое собственное ничего не имел, а все общее.

2) Дальше председатель спрашивает братию о церковной кассе, может ли она оставаться и дальше у о. Матфея, который по сие время нею заведовал, или другому передать ее?

О. Матфей на это сам заявляет, что он очень рад бы тому, чтобы кто-нибудь на себя тую обязанность взял.

О. Мих[аил] Сомош сказал, так как о. Матфей уже довольно давнее время вел прихода-расходовательные дела, а именно от начала постройки св[ято] Николаевской церкви, то уже пора бы кому-нибудь другому на себя тую обязанность взять и предложил взять на себя обязанность казначея о. Амфилохия.

О. Амфилохий согласился взять на себя тую обязанность, но только предложил выбрать двоих контролеров, чтобы на него не было нареканий с стороны некоторых братий.

На это братия согласилась и выбрала в контроллеры о. Матфея и о. Алексия.

Дальше братией дана была инструкция казначею, а именно:

1) До 500 кор[он] ч[ешских] на мелкие покупки может казначей сам выдавать.

2) От 500 до 1000-2000 к.ч. с контроллерами.

3) От 2000 – дальше только с согласия всей братии принадлежавшей к монастырю.

4) Мелкие займы для отдачи долгов монаст[астыря] может сам делать, крупные же займы, с согласия братии.

5) Бывший казначей о. Матфей заявляет, что всех долгов имеется 77 596 к.ч. из них же 33 280 в типографию «Школьная Помощь», остальные же разным лицам.

Дано как выше.

Подписали: Игум. Алексей Кабалюк, Иеромон.: Амфилохий Кеминь, Матфей Вакаров, Димитрий Кеминь, Иеродиак.: Пантелеимон Кундря, Евфимий Прокоп, Ефрем Иваняс.

Джерело: Архів Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району. Книга протоколов в Свято-Николаевском монастыри с 1921 года. Арк. 8-10. Оригінал.

**№4. Протокол зборів православного духовенства та мирян
Карпаторуської православної церкви.**

*10 жовтня 1922 р.
с. Горонда*

Протокол № 5

собрания духовенства, состоявшегося 10. X. – 27. IX 1922 г. в с. Горонде (Бережская жупа) в доме свящ[енника] Дмитрия Беякова.

Присутствовали: о. Антоний Криницкий, Игум[ен] Алексей, Иером[онахи]: Матфей, Амфилохий, Онисифор, Иов, Дмитрий Кеминь, Михаил Сомош, Диакон Григорий Христинько, Священники: Михаил Мейгеш, Иоанн Илечко, Лука Ольховый, Дмитр[ий] Беяков, Симеон Баган, Афан[асий] Губяк, Дмитр[ий] Томачинский, Георгий Опаленик.

Собрание было открыто молебным пением. Председателем избраны были о. Ант[оний] Криницкий, вместопредседателем о. иером[онах] Амфилохий, секретарем о. Л[ука] Ольховый и диакон Христинько.

Иером[онах] Матфей дал краткий очерк о положении православия на Карп[атской] Руси в 1919 г. по настоящее время, подчеркнув гибельность последних событий, послуживших причиной созыва собрания. Им же были прочитаны выдержки из письма Преосв[ященного] Досифея.

Было установлено, что неизвестными лицами было написано от имени правосл[авного] населения Карпат[атской] Руси 7 протоколов, в которых протестуют против личности нашего любимого Епис[ископа] Досифея и требующих его удаления и назначения на его место другого. Собрание выразило свое возмущение по поводу этой протестной работы и решило строго придерживаться устава утвержденного собором от 6 авг[уста] 1921 г. признающим Преосв[ященного] Досифея Карпаторусским Епископом.

Установлено тоже, что некоторые священники подчинились чешско-словенской Общине в Праге, как например о. Андрей Рацин, свящ[еник] села Вульховец.

Относительно не явившихся на собрание священников, собрание решило, чтобы они сами дали свое объяснение Преосвящ[енному] Еп[ископу] Досифею, так как согласно предписания епископа, не явившиеся на собрание считаются вышедшими из юрисдикции Его Преосвященства и отнимается у них декрет, о чем сообщается и полит[ическим] властям. Не явившийся на собрание свящ[енник] Георгий Плиско по заявлению игум[ена] Алексия, дал письменные удовлетворительные требования. Протоирей Иоанн Чернавин, в виду его поездки в Прагу, не был извещен о предстоящем собрании.

Собранием было установлено, что Чешско-словенская Община в Праге, вмешивается в дела правосл[авного] населения Карпатской Руси, не подлежащих их компетенции, ввиду чего было собрание решено, просить Преосвящ[енного] Досифея защитить нас от вмешательства вышеназв[анного] Общества, вносящего разлад в наши дела. Собранием решено, что ни один священник не должен совершать требы в районе другого священника, без согласия настоятеля данного прихода.

Каждый священник должен всячески стараться поддерживать авторитет священника. Решено, чтобы каждый священник обучить народ не о маловажных, а в первую очередь о сущности православия.

Собрание постановило просить правительство об издании закона, ставящего православие наравне с другими вероисповеданиями. В деле же отделения церкви от государства, собрание присоединилось к голосу всех правосл[авных] Общин живущих в Чехословакии и требующих отделения. Относительно переписи, собранием решено разделить правосл[авное] население Карп[атской] Руси на районы: священники должны произвести в своих приходах перепись в 3-х экземплярах: отослав 1-й в Окружн[ое] Начальство, 2-й районному священнику, а 3-й оставить при церкви. Районные должны отослать списки в Изу на имя иеромон[аха] Амфилохия.

Председатель собрания: Свящ[енник] Ант[оний] Криницкий, местопредсед[атель]: Иером[онах] Амфилохий Кеминь, Секретарь собрания: свящ[енник]. Лука Ольховый, Диакон Гр[игорий] Христинко, Свящ[енник]: И[оанн] Илечко, Симеон Баган, Афанасий Губяк, Дмитрий Беляков, Г[еоргий] Опаленик, Мих[аил] Мейгеш, Дмитр[ий] Томачинский, Иером[онах] Матфей Вакаров, Игумен Алексей Кабалюк, Иером[онахи]: Онисифор, Иов, Дмитрий Кеминь, Михаил Сомош.

Джерело: Архів Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району. Книга протоколів в Свято-Николаевском монастирі с 1921 года. Арк. 11-13. Оригінал.

**№5. Протокол зборів православного духовенства
та мирян Карпаторуської православної церкви.**

24 вересня 1923 р.
с. Іза

Протокол № 7

Священнического совещания состоявшегося 24 (н.ст.) Сентября, 1923 г. в с.

Изе, созванного Консисторией.

О. Матфей читает письмо Еп[ископа] Досифея от 5. IX. 1923 г. в котором Еп[ископ] взывает трудится в общении с Сербской Церковью.

О. Архим[андрит] Алексей говорит о последних событиях у нас, а именно, о прибытии еп[ископа] Савватия⁴³ и еп[ископа] Вениамина⁴⁴, который

⁴³ Савватій (Врабец), архієпископ (1880-1959). Народ. в Жижкові біля Праги. У 1907 р. закінчив Київську духовну академію зі ступенем кандидата богослов'я. З 1909 р. працює в духовній семінарії в Кльовані. У 1911 р. зведений у сан ігумена та призначений ректором семінарії. Під час Першої світової війни служить місіонером в чеській сухопутній армії на Волині. У 1919 р. – настоятель монастиря в Мельцах, а в 1920 р. – адміністратор Ковельського району та ректор духовної семінарії в Холмі. 4 березня 1923 р. висвячений константинопольським патріархом Мелетієм IV (Метаксакис) в архієпископа „Празького и вся Чехословащини”. Проводив місіонерську роботу на Підкарпатській Русі. Брав участь у висвяченні єпископа Іларіона (Огієнко) для УАПЦ. Заарештований німцями у 1942 р., перебував до 1945 р. в ув'язненні в Дахау. Після повернення до Праги до архієрейських обов'язків не допускався. Помер 14 грудня 1959 р. Дет. див.: MAREK, P. – BUREHA, V. – DANILEC J.: Arcibiskup Sawatij (1880–1959). Nástin života a díla zakladatelské postavy pravoslavné církve v Československé republice. K 50. výročí úmrtí (1959–2009). Olomouc: Univerzita Palackého, 2009. 250 s.

⁴⁴ Вєніамін (Федченков), митрополит. Народ. в Тамбовській губернії. У 1907 р. закінчив Санкт-Петербурзьку духовну академію зі ступенем кандидата богослов'я. З 26 серпня 1913 р. по 1917 р. ректор Тверської духовної семінарії. У 1917-1919 рр. – ректор Таврійської духовної семінарії по виборам корпорації. 10 лютого 1919 р. хіротонісан в єпископа Севастопольського, вікарія Таврійської єпархії. У 1919-1920 рр. – єпископ армії і флоту на півдні Росії та член Синоду вищого церковного управління. У 1920 р. призначений від Синоду в Раду Міністрів при генералові Врангелю. У листопаді 1920 р. евакуювався закордон. Проживав у Константинополі, Болгарії, Сербії та інших західноєвропейських державах. Був головою перед соборної ради в Константинополі напередодні створення Карловацького Собору. У 1922 р. заснував у Сербії монастир Петковіце, де зібрав чимало російських ченців. У 1923-1924 рр. був єпископом на Підкарпатській Русі, в якості вікарного архієрея архієпископа Савватія (Врабеца). У 1924-1925 рр. повернувся в Сербію де працював законовчителем Руського Донського кадетського корпусу. У 1925-1927 рр. перебував у Парижі при митрополиті Євлогії (Георгіївський), працював інспектором і викладачем к Богословському інституті ім. Сергія Радонежського. У грудні 1927 р. ввійшов до кліру Московської патріархії. 19 квітня 1932 р. зведений у сан архієпископа. У 1933 р. – керуючий єпархією у США. 22 листопада 1933 р. призначений екзархом Руської православної церкви в США – архієпископом Алеутським и Північно-Американським. 14 липня 1938 р. отримав сан митрополита. У 1945 р. повернувся до Москви, а 1946 р. отримав радянське громадянство. 21 серпня 1947 р. призначений на Ризьку єпархію в Латвію. 27 березня 1951 р. призначений митрополитом Ростовським і Новочеркаським. 28 листопада 1955 р. – митрополит Саратовський і Балашовський. З 26 грудня 1957 р. митрополит Саратовський і Вольський. У 1958 р. звільнений на покій з перебуванням у Псковсько-Печерському монастирі. Помер 4 жовтня 1961 р. Дет. див.: (ФЕДЧЕНКОВ), ВЕНИАМИН, МИТР.: О вере, неверии и сомнениях / Вступ. ст., примеч., подготовка текста А.К. Светозарского. С.-Пб.: Нева-Ладога-Онега; М.: Русло, 1992. 224 с.; Митр. Вениамин: Некролог. In. *Журнал Московской Патриархии*, 1961, № 11, с. 47-50; СВЕТОЗАРСКИЙ, А.: Митрополит Вениамин (Федченков). In. *Православная энциклопедия*, М., 2004, Т. 7, с. 652-654; ДАНИЛЕЦ, Ю.: Миссионерческая деятельность епископа Вениамина (Федченко) на Подкарпатской Руси (1923-1924). In. *Альманах современной науки и образования. Научно-теоретический и прикладной журнал широкого профиля*, № 1 (20), 2009, Часть I. Тамбов, 2009, с. 69-72; ДАНИЛЕЦ, Ю.: Нові документи про діяльність єпископа Вєніаміна (Федченков) на Підкарпатській Русі у 1923-1924 рр. In. *Русин*, 2011, № 2, с. 52-69.

в своем послании пишет, что они действуют с согласия Сербской Церкви и Синода, но Синод телеграфировал, что еп[ископ] Вениамин выехал без его ведома и согласия. Дальше читает телеграмму Геровского о том, что вопрос о создавшем положении у нас, сейчас решается в Сербском Соборе.

Свящ[енник] Л[ука] Ольховый читает письмо Митроп[олита] Евлогия.

Свящ[енник] о. М[ихаил] Мейгеш обсуждает вопрос о создавшемся положении, констатирует факт, что народ встречает новых епископов, что этих новых епископов поддерживает правительство, что среди народа пошла молва, что новые епископы передадут еще неотобранные от униатов церкви. Дальше предлагает написать Еп[ископу] Досифею и Синоду письмо и требовать инструкций. О. Аф[анасий] Губяк рассказывает о встрече и беседе с Арх[иепископом] Савватием в Праге. Между прочим рассказывает, что Арх[иепископ] Савватий грозился наводить «порядки» в Карп[атской] Руси посредством жандармерии, говорил что никто не имеет права без него организовать церк[овные] общины.

О. Беляков предлагает сейчас застановиться над настоящим положением, спросить, что нам может дать Сербская Церковь и сообразно с этим поступать.

Предлагается на рассмотрение предложение о. Мейгеша. Написать Еп[ископу] Досифею и Серб[скому] Синоду письмо с подробным описанием положения, указанием отпавших от нас сел и требовать немедленных инструкций.

Предложение единогласно принимается.

Дано как выше.

Подписи: Архимандрит Алексей, Иеромонах Матфей Вакаров, Священники: Лука Ольховый, Дм[итрий] Беляков, Афан[асий] Губяк, Василий Опиар, Иером[онах] Амфилохий К[еминь], Свящ[енники]: М[ихаил] Мейгеш, Мих[аил] Мачка, Георг[ий] Русинко, Иером[онахи]: Ефрем, Онисифор, Димитрий Кеминь, Мих[аил] Сомош, Пантелеймон, Свящ[енник] Георг[ий] Плиско, за прот[оиерея] И[оанна] Илечко, Свящ[енник] Дм[итрий] Беляков.

Джерело: Архів Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району. Книга протоколів в Свято-Николаевском монастыри с 1921 года. Арк. 19-20. Оригінал.

№6. Протокол зборів братії Свято-Миколаївського чоловічого монастиря в с. Іза Хустського району.

*5 лютого 1925 р.
с. Іза*

Протокол № 9

Собрания братии Св[ято] Никол[аевского] Монастыря что в с. Иза, от 5 февр. (23 янв.) 1925 года в присутствии: 1) Архимандрита Алексия, 2) Иеромонахов: о. Амфилохия, о. Матфея, о. Михаила, о. Дмитрия, о. Пантелеимона, о. Ефрема, о. Пахомия, о. Арсения, о. Иоасафа. Иеродияконов: Варлаама, Дамиана и Афанасия. Монахов: Онуфрия и Макария.

Собрание открыл Архимандрит Алексей с предложением вопроса о созыве будущего собрания духовенства и народа, при чем прочитана была копия с решением Свящ[енного] Синода Сербск[ой] Правос[лавной] Церкви о карп[ато]-русских делах.

Братия, все без исключения, согласны на предпол[оженный] созыв общего собрания дух[овенства] и мирян, а время созыв этого собрания должна определить Консистория.

2) О внутренних делах монастыря: Собравш[ейся] братией решено построить одноэтажный дом при монаст[ырской] церкви, 25 метр[а] длины и 10 ширины, при чем будет также трапеза, кухня и кладовка.

3) Братией решено поставить эконома, а именно, о. Дмитрия Кеминь, но ввиду того, что о. Дмитрий занимает приход, поэтому решено избрать и помощника эконома.

4) Дальше братией решено избрать правление монастыря, для ведения всяких дел монастырских. В правление монастыря вошли: о. Амфилохий, о. Матфей, о. Дмитрий и о. Варлаам. Все же оглавляется настоятелем монастыря.

5) Потом решено собранием братии послать о. Иеродиак[она] Дамиана в Сербию для рукоположения в иеромонахи.

6) Решено обратить внимание на постройку девичьего монастыря и по возможности привести это дело у концу.

7) Решено было устроить братское кладбище вне села на 4-ом км. по направлению в Нанково, на котором кладбище будет устроена и часовня.

Сверх этого принято во внимание и решение Дух[овной] Консистории от 26. I. с.г. на предмет издания дух[овного] журнала, который обещался издавать А[лексей] Геровский, за ответственного редактора поставлен о. Мих[аил] Мейгеш, издатель же Дух[овная] Консистория.

Решено один экз[емпляр] настоящего протокола послать Преосвящ[енному] Еп[ископу] Досифею.

Протокол подписывает Монаст[ырское] Дух[овное] Правление: Архимандр[ит] Алексей, Иером[онахи]: Амфилохий, Матфей Вакаров, Дмитрий Кеминь, Иерод[иакон] Варлаам.

Джерело: Архів Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району. Книга протоколів в Свято-Николаевском монастыри с 1921 года. Арк. 25-26. Оригінал.

№7. Протокол зборів братії Свято-Миколаївського чоловічого монастиря в с. Іза Хустського району.

*28 квітня 1925 р.
с. Іза*

Протокол № 10

Заседания братии Св[ято] Никол[аевского] монастыря, что в с. Изе, состоявшегося 28 (15) апреля 1925 г. на котором присутствовали: Архимандрит Алексей, Иеромонахи: о. Амфилохий, о. Матфей, о. Михаил, о. Димитрий,

о. Пантелеимон, о. Ефрем, о. Евфимий, о. Иоасаф, о. Пахомий, о. Арсений, о. Дамиан. Иеродиаконы: о. Варлаам, о. Афанасий. Монахи: о. Онуфрий и о. Макарий.

Заседание открывает Архим[андрит] Алексей, при чем указывает на дотеперешнее разногласие между братией монастыря по делу постройки монаст[ырского] дома, при чем тоже указывает и на решение из заседания Дух[овной] Консистории, где было указано чтобы монаст[ырское] общежитие строилось в стороне – вне села.

Братия, вся без исключения, обсудив подробно по этому предмету, дают свое согласие на то, чтобы монаст[ырский] дом-общежитие построить вне села, на определенном месте.

Дальше братией указывается об вопросе того, что о. Архим[андрит] Алексей, в настоящее время состроит председателем Дух[овной] Консистории и по этому он не в состоянии находится и управлять, т.е. быть настоятелем монаст[ыря] в Изе, в виду чего предполагается сейчас же приступить к избранию настоятеля-игумена, который бы непосредственно взял все управление монастыря в свои руки, на предмет чего, решено было приступить к избранию нового настоятеля и то посредством тайного голосования, при чем избраны были два кандидаты, а именно: о. Амфилохий и о. Матфей. По окончательном распределении голосов, оказалось на о. Амфилохия семь (7), а на о. Матфея шесть (6). Но ввиду этого, что о. Амфилохий, по уважительным причинам, т.е. потому, что он состоит настоятелем прихода с. Изы, отказывается от выбора настоятелем монастыря, то, согласием всей братии, избирается вместо него о. Матфей за настоятеля монастыря, который то начинается строить вне вела Изы, в виду чего освобождается от должности приходского священника с. Н[ижнего] Селища. О. Архим[андрит] Алексей же остается и на дальше вообще архимандритом монастыря. Благочинным же, для ведения порядка внутри монастыря, на равнее с управлением монаст[ырской] кассы, избирается с согласия о. Михаил Сомош. На должность же эконома избирается о. Дамиан, который должен заведовать всем имуществом.

Наконец братией решено было, обо всем выше изложенном известить Преосв[ященного] Еписк[опа] Досифея, при чем препроводить копию настоящего протокола для сведения в с просьбой о том, чтобы Преосвящ[енный] Владыка как можно скорее прибыл в Карпатскую Русь.

Заседание кончилось пением «Ангел вопияше...».

После прочтения и объяснения подписано присутствующей братией.

Архимандрит Алексей, Иеромонахи: Амфилохий, Матфей, Михаил, Димитрий, Пантелеимон, Ефрем, Евфимий, Иоасаф, Пахомий, Арсений, Дамиан, Иеродиаконы: Варлаам, Афанасий, Монахи: Онуфрий, Макарий.

Джерело: Архів Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району. Книга протоколів в Свято-Николаевском монастири с 1921 года. Арк. 27-29. Оригінал.

№8. Протокол зборів братії Свято-Миколаївського чоловічого монастиря в с. Іза Хустського району.

10 серпня 1925 р.
с. Іза

Протокол № 11

Засідання братії Св[ято] Никол[аевского] Монастиря что в с. Изе, с дня 28 июля (10. VIII) 1925 г. на котором присутствовали: Игумен Матфей, иеромонахи: о. Амфилохий, о. Михаил, о. Дмитрий, о. Пантелеимон, о. Иоасаф, о. Дамиан, иерод[иаконы] Варлаам и Афанасий.

Заседание открыл о. игум[ен] Матфей, объясняя нынешнее создавшееся положение и просит присутствующих отцов обсудить дело постройки монаст[ырского] корпуса.

Братия все обсудив дело, единогласно решили построить корпус на земли Кеминь Георгия, родителя о. иеромонаха Дмитрия, с тем условием, чтобы названный Георгий Кеминь, официально перевел эту землю на братство Св[ято] Никол[аевского] монастиря.

Корпус должен быть построен вместе с домовою церковью, которая церковь по общему решению братии будет в честь Успения Божией Матери.

Братия закончили собрание с молитвой «достойно есть...».

Подпись присутствующей братии: Архимандрит Алексей, Игумен Матфей, Иером[онахи]: Амфилохий, Михаил, Дмитрий, Пантелеимон, Иоасаф, Дамиан, Иерод[иакон] Варлаам.

Джерело: Архів Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району. Книга протоколів в Свято-Николаевском монастири с 1921 года. Арк. 30. Оригінал.

№9. Протокол зборів братії Свято-Миколаївського чоловічого монастиря в с. Іза Хустського району.

29 жовтня 1925 р.
с. Іза

Протокол № 12

Засідання братії Св[ято] Никол[аевского] Монастиря, состоявшегося 29 (16) октября 1925 года, на котором присутствовали: Настоятель монаст[ыря] Игумен Матфей и прочая братия монастиря: Архим[андрит] Алексей, игумен Амфилохий, иеромонахи: о. Михаил, о. Дмитрий, о. Пантелеимон, о. Ефрем, о. Иоасаф, о. Пахомий, о. Арсений, о. Николай, о. Дамиан, иерод[иакон] Варлаам и Афанасий.

Настоятель монастиря объясняет собравшимся отцам о постройке монаст[ырского] корпуса и ввиду больших издержек по постройке этого корпуса, предполагает продать 2 (два) участка земли, а именно «ряндавец» в Киришах и в «бартуши» орную землю (парцеллу).

Собравшиеся отцы, обсудив положение дел, все, без исключения, согласились продать названные участки, и вместе с тем, уполномочили о.

иером[онаха] Дамиана., как монаст[ырского] Эконома, довести это дело к концу.

Дано как выше.

След[уют] подписи присутствующих
Настоятель Св[ято] Ник[олаевского] Монастыря: Игумен Матфей , с.р.

Джерело: Архів Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району. Книга протоколів в Свято-Николаевском монастыри с 1921 года. Арк. 31. Оригінал.

№10. Протокол зборів братії Свято-Миколаївського чоловічого монастиря в с. Іза Хустського району.

*30 березня 1926 р.
с. Іза*

Протокол № 13

Заседания братии Св[ято] Никол[аевского] монастыря, состоявшегося для 17 (30) марта 1926 г. в присутствии всей братии монастыря, за исключением о. иером[онаха] Иоасафа.

Заседание открывает о. игумен Матфей, с предложением того, что до настоящего времени где кто из старших братий-иеромонахов находится и на каком основании, на что указывается, что от последнего монаст[ырского] заседания, которое было перед отъездом о. игум[ена] Матфея в Сербию, только в том перемены из иеромонахов произошли, что о. Дамиан временно занял приход с. Л[ипецкую] Поляну, а о. Ефрем переселился в с. Кошелево и о. Иоанн устроился в с. Нижн[ем] Быстром.

Потом указывается на о. Николая в с. Сокрыницы и о. Евфимия в с. Рахов, при чем спрашивается о. Николая почему он не внес до сих пор ничего в монаст[ырскую] кассу с прихода своего с. Сокирницы. На что о. Николай отвечает, что он принужден был покупать для своей потребности разные вещи и много израсходовал на такие вещи, а остальную принадлежащую с прихода сумму еще не дал на руки церк[овный] комитет, на что его воззывается чтобы до праздника Пасхи постарался хотя бы 2000 кч. внести в монаст[ырскую] кассу, от того же прихода Сокрыницы.

Дальше спрашивается о. Евфимия, как он располагает в дальнейшем быть в виду монастыря, так как он до сих пор ничего не внес на монаст[ырские] расходы, на что он отвечает, что в данное время не имеет ничего для взноса – никаких средств, до прихода сюда епископа он не желает совместно жить и вообще вмешиваться в дела монастыря.

Дальше предлагается вопрос для решения о пользовании экклезиальных земель по приходам на так на тек[ущий] год, на что братией решается, что часть экклезии с. Изы будет выдаваться на аренду, и то, под назв[анием] «ток» и бывшее в толоке, а остальное будет обработано монастырем. На предмет же экклезий с. Липшы решается, чтобы «вышний лаз» на сенокос выдать в пользу женского монастыря в Липши, за что сестры будут нашему монастырю помогать при полевой работе на экклезии с Липшы, а остальное выдает на аренду.

Потом был затронут вопрос о теперешнем состоянии женского монастыря при с. Липши, на что о. игум[ен] Амфилохий высказал коротко состояние того монастыря, при чем было решено, чтобы там в продолжении недели были бы кончены две Литургии, на что о. Пантелеимон соглашается чрез неделю одну литургию кончати, а также о. игум[ен] Амфилохий и о. Архим[андрит] Алексей по времени соглашаются приходить для богослужения.

Дальше о. игум[ен] Матфей предлагается вопрос о монастырских долгах, которые сложились из-за постройки монаст[ырского] корпуса с домовою церковью, при чем указывает, что долг в сумме 25 000 кч. сейчас же настает нужда отдавать требующим, на что собравшиеся отцы высказываются, чтобы, в виду этого долга, пополнять и из своего домашнего по родителям имущества, а притом, чтобы всякий из отцов постарался приобрести в виде позычки по сумме 5000 на покрытие всяких долгов монастырских.

Дальше предлагается вопрос о послушниках Мих[аил] Клинкач и Георгий Матико, которые задержались до наст[оящего] времени на приходе в с. Изе, на предмет чего решено было, чтобы они перешли в монастырь, так как в них монастырь нуждается для сапожной работы.

Дальше предполагается вопрос о церк[овных] делах в с. Теревли, при чем читается письмо игум[ена] Иова, в котором он выражает свою доверенность к Св[ято] Николаевск[ому] Изскому монастырю и предлагает перевести 2-3 монахов из Теревельского скита в Изский монастырь. На предмет же перемены там приходского священника, решено было чтобы послать одного из наших иеромонахов переслужить там и тем узнать настроение в народе, для дальнейшего определения на предмет того же прихода с. Теревлова.

Потом указывается, что в связи последних событий церковных действий в Сербии, есть нужным послать запрос туда, что поручено о. Архим[андриту] Алексею и о. игум[ену] Матфею.

Дальше решенным было, чтобы монах Онуфрий, который в настоящее время находится в женском монастыре при с. Липше, перебрался в наш монастырь.

Дальше решено было, чтобы определенные отпусы-богомолія отбывались и кончались только в новопостроенном монастыре.

Потом решенным было, чтобы внутренним монаст[ырским] экономом остался бр[ат] Андрей Волощук.

Дальше возбужден был вопрос о рукоположении иеродиакона Варлаама в сане иеромонаха.

Решено было, чтобы старших из послушников постричь двоих в мантию, а четырех в рясофор, не упоминая личности.

Решено было, в виду того, что монастырь нуждается в покупке земельных участков в округе новопостроенного монастыря, то чтобы продать две парцеллы-участки земли, из земельных участков дарованных Василием Липчей (мон[ахом] Трифоном) в пределах с. Липшы.

(Подписи присутствуют)

Джерело: Архів Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутлаш Хустського району. Книга протоколів в Свято-Николаевском монастыри с 1921 года. Арк. 32-35. Оригінал.

**№11. Протокол зборів братії Свято-Миколаївського
чоловічого монастиря в с. Іза Хустського району.**

16 лютого 1927 р.
с. Іза

Протокол № 14

засідання монастирської братії 3-16 лютого 1927 г.

На зборі були присутні наступні з старшої братії:

1) Настоятель монастиря Архим[андрит] Матфей, 2) Архим[андрит] Алексій, Ієромонахи: 3) Дмитрій, 4) Ефрем, 5) Даміан, 6) Пахомій, 7) Арсеній, 8) Іоанн, 9) Варлаам і 10) Миколай.

На засіданні вирішено:

1) Екклесії: Кошелевська буде видаватися в оренду як і в минулому році, тільки по ухваленню місцевого свящ[енника]. о. Ефрема, для нього залишається одна-дві ділянки для кукурудзи. Н. Бистрянська екклесія теж залишається як і в минулому році, тільки о. Іоанн буде собі пахати на лузі однієї до-полуденки для кукурудзи. Нанківська і Н[ижня] Селищська залишається як і в минулому році – частина орендується, а частина обробляється монастирем.

2) О невідсутніх братіях, а саме об о. Амфілохії, який заявив що він «нікуди ходити не буде», а також об о. Пантелеїмоні, який не бажає і не хоче прийти на збори братії – вирішено їм ще раз повідомити, а якщо не побажають підкоритися загальному рішення братії, так вважати їх чужими монастиря, послухників монастирських обрати від них і повідомити обох Владисі Іринію¹.

3) Вирішено також рукоположити в ієромонаха о. Володимира, а також в ієродіакона о. Серафима.

4) Вирішено також, що о. Афанасій повинен бути у о. Архимандри [ита] Алексія, а в вільний час в монастирі.

5) О старому Василі Лазарі, вирішено постригти його згідно даному благословенню Владисі Іринію настоятелю монастиря.

Дано як вище.

Підпис присутніх за виключенням о. Архимандри Алексія.

Архимандрит Матфей (с.р.), Ієромонахи: Дмитрій, Ефрем, Пахомій, Арсеній, Іоанн, Миколай, Даміан, Варлаам, Макарій.

Джерело: Архів Свято-Миколаївського монастиря в с. Іза-Карпутьш Хустського району. Книга протоколів в Свято-Миколаївському монастирі з 1921 року. Арк. 36-37. Оригінал.

¹ Іриней (Чиріч), єпископ (1884-1955). Народ. в м. Сремські Карловці. Закінчив Московську духовну академію. Єпископ Тимоцький (1919-1921 рр.). Єпископ Новосадсько-Бачський (1921-1955 рр.). У 1927-1928 рр. – делегат Сербського Синоду на Підкарпатській Русі. Помер 6 квітня 1955 р. Дет. див.: КОСИК, В.: Іриней (Чиріч). In. *Православна енциклопедія*. М., 2004, Т. 26, с. 477-478; ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Діяльність єпископа Новосадсько-Бачського Іринію (Чиріча) на Підкарпатській Русі в 1927-1928 рр. In. *Carpatica-Carpatika*, Випуск 35: Європейські цінності та конфесійно-національна ідентичність населення Українських Карпат. Ужгород, 2006, с. 161-166; ДАНИЛЕЦЬ, Ю.: Мисионерська діяльність єпископів Іринію (Чиріча) і Серафима (Іоановича) на Подкарпатській Русі (1927-1930 гг.) (на матеріалах Закарпаття). In. *Саборност*, VIII. Пожаревац, 2014, с. 101-116.

**№12. Протокол зборів братії Свято-Миколаївського чоловічого монастиря
в с. Іза Хустського району.**

19 травня 1927 р.
с. Іза

Протокол № 15
собрания монастырской братии Св[ято] Николаевского Монастыря,
состоявшегося 6-19. V. 1927 г.

Присутствовали все монастырские иеромонахи, а именно: 1) Настоятель мон[асты]ря Архимандрит Матфей, 2) Архимандрит Алексей, 3) Игумен Амфилохий, Иеромонахи: 4) о. Димитрий, 5) о. Пантелеимон, 6) о. Ефрем, 7) о. Евфимий, 8) Пахомий, 9) о. Арсений, 10) о. Николай, 11) о. Дамиан, 12) о. Иоанн, 13) о. Варлаам и 14) о. Макарий.

Настоятель мон-ря открывая собрание объявил оо. о том, что согласно заявлению о. игумена Амфилохия, Епарх. Управлением назначается в с. Липшу мирский священник, а именно, о. Михаил Мачка.

Собрание монастырской братии выслушав доклад настоятеля, а также разъяснения о. игум[ена] Амфилохия, решили следующее:

В виду того, что иеромонахи Св[ято] Николаевск[ого] Монастыря обслуживают 13 сел, а именно: 1) Иза, 2) Кошелево, 3) Липша, 4) Л. Липовец, 5) Л. Поляна, 6) Н. Быстрый, 7) Нанково, 8) Н. Селище, 9) Хуст, 10) Сокрыница, 11) Велятин, 12) В. Бычков и 13) Рахово, из которых монастырь имеет пользу только из 4-5 сел, остальные села совсем даром обслуживаются и монастырь ради них несет вместо прибыли убыль, и не смотря на тяжелое положение монастырского духовенства, удалось села отчасти придержать в дисциплине, ради чего и церкви еще остались в названных селах. Потому братия монастыря не может согласиться на то, чтобы близкие села оставлять мирским священникам до тех пор пока не найдутся на К[арпатской] Руси подходящие священники, могущие везде заместить монастырских иеромонахов. Но и в таком случае монастырь будет просить Епархиальное Управление освободить постепенно иеромонахов находящихся в далеком расстоянии и не могущих сообщаться с монастырем.

Одновременно собрание обращается в Епарх[иальное] Управление с просьбой, заблаговременно извещать Настоятеля монастыря в случае необходимости перемещения в села обслуживаемых иеромонахами.

2) Собрание постановило, что всякий монастырских монах обязан свое внести в монастырь, как движимое так и недвижимое имущество. От ныне постригающихся и рукополагающихся решено прежде пострига или рукоположения потребовать его имущество.

3) Постановлено также постричь в мантию послушников Петра Горзов, Феодора Максим и Фому Росоха.